

Werelddoovendag 2005 Kortrijk

Integratie en inclusie van
dove en slechthorende
leerlingen in Vlaanderen

Jan Magry

Dove en slechthorende leerlingen in het Vlaamse onderwijs

■ Lichtert, 2005

- Buitengewoon onderwijs over de periode 1990-2005: significant gradueel dalende trend (590 naar 469)
  - Gewoon onderwijs (GON): omgekeerde fenomeen, significant gradueel stijgende trend (269 naar 426)
  - Plaatsing op steeds vroegere leeftijd en bij meer kinderen met ernstig gehoorverlies
  - Globaal: momenteel 50/50 verdeling BO en GON, doch met significante verschillen overheen instituten
-

Dove en slechthorende leerlingen in het onderwijs: internationaal

---

- Fortnum ea, 2002
    - Groot-Brittannië: **52,7%** dove & SH leerlingen geplaatst in gewoon onderwijs
  - Hyde & Power, 2003
    - Australië: **84%** geplaatst in GO
  - Stinson & Kluwin, 2003
    - Verenigde Staten: **83,2** geplaatst in GO
  - Opmerking: hogere cijfers door andere onderwijssystemen (vb: co-enrollment)
-

Conclusie Vlaanderen

- Vlaanderen doet mee met internationale trend
  - Lange traditie en relatief grote openheid tegenover plaatsing GO
  - Progressieve trend doorheen tijd
  - Nog progressiemarge qua plaatsing in GO en vermoedelijk verdere krimp BO
-

Integratie / Inclusie

- In Vlaanderen: 2 onderwijssystemen voor dove en slechthorende leerlingen:
  - Optie voor Buitengewoon (speciaal) onderwijs, niveau basisschool en secundair onderwijs
  - Optie voor gewoon (regulier) onderwijs, ofwel permanent / tijdelijk ofwel volledig / gedeeltelijk: het GON
- Integratie:
  - leerling met handicap geplaatst in regulier onderwijs, aanpassing leerling aan eisen GO. Aanpassing door verschil te verkleinen, individu te 'normaliseren'
  - Verantwoordelijkheid voor aanpassing ligt in 1e instantie bij individu, niet bij de omgeving

Integratie

- Knoors, 2004
    - Evaluatie van integratiemodel, kritische punten:
      - Gebrekkige toegankelijkheid communicatie met medeleerlingen en leerkracht
      - Gebrekkige toegankelijkheid van Nederlands als taal, risico op bemoeilijkte informatie-overdracht
      - Gebrekkige kansen tot leren van gebarentaal en kennis van eigen cultuur, risico op onvolledige GT-verwerving, gebrekkige identiteitsvorming
      - Gebrekkige toegankelijkheid sociale relaties met leeftijdsgenoten, risico op sociale isolatie
    - Meer aandacht voor gelijke kansen, verbeteren van toegankelijkheid: inclusiemodel
-

Inclusie

- VLOR, 1998
    - Inclusie: 'het erkennen en waarderen van verschillen tussen mensen, het onderkennen van contextfactoren in ontstaan van handicap, het wegnemen van barrières in de omgeving om handicap te verminderen
    - Verschil met integratie:
      - Verschillen worden niet per se weggewerkt of genegeerd
      - Verantwoordelijkheid tot aanpassing niet per se bij het individu
      - Omgeving mee verantwoordelijk voor ontstaan van handicap
      - Samenleving krijgt taak om voor iedereen toegankelijke omgeving te creëren
-

Inclusief onderwijs: juridisch kader

- Standaardregels VN, Internationale Verklaring van Salamanca, 1994
  - VLOR, 1998:
    - ‘inclusief onderwijs: zoveel mogelijk kinderen en jongeren moeten onderwijs krijgen in de gewone school. Dit wordt mogelijk door een zinvol curriculum voor elke leerling, een flexibele school- en klasorganisatie en het verstrekken van ondersteuning waar nodig’
-

Inclusief onderwijs: juridisch kader

- Standaardregels VN, Gelijke kansen voor personen met een handicap, 1993
  - Staten dienen te streven naar geleidelijke inclusie, in sommige omstandigheden kan **speciaal onderwijs de meest geschikte onderwijsvorm zijn, dit in het bijzonder voor dove en doofblinde personen**, hoewel speciale klassen en eenheden in het gewone onderwijs ook aangewezen kunnen zijn'
  - 'Het speciaal onderwijs heeft de taak om de leerling op **inclusie voor te bereiden**. Cultureel sensitief onderwijs zal de communicatieve vaardigheden en autonomie van het kind maximaal uitdagen'
- Kinderrechtenverdrag VN, 1989

Inclusief onderwijs voor dove en SH leerlingen in de praktijk

---

- Inclusief onderwijs en speciaal onderwijs als volwaardige opties naast elkaar
    - Inclusie niet voor elk kind haalbaar
    - Speciaal onderwijs bereidt voor op inclusie
  - Optimale toegankelijkheid van communicatie en sociale relaties: volledige tolkondersteuning
  - Blijvende aandacht voor speciale noden en ontwikkelingsbehoeften van dove leerlingen: identiteitsvorming
    - Clusterinclusie
    - Co-enrollment of tweelingschool
-

Inclusief onderwijs voor dove en SH leerlingen in de praktijk

---

- Openheid van de gewone school voor het unieke van de dove leerling: gebarentaal en dovencultuur
    - De ondersteuner (GON-begeleider, thuisbegeleider) krijgt een verruimde taak: informeren en sensibiliseren
    - De gewone school voorziet in het curriculum vakken 'gebarentaal' en 'dovencultuur' en stelt dit open voor horende en dove leerlingen
  - Bereidheid van de gewone school tot curriculumaanpassing: muziek, vreemde talen
-

Inclusief onderwijs voor dove en SH leerlingen in de praktijk

---

- Bereidheid van de gewone school tot aanpassingen aan infrastructuur
    - Visueel maken van auditieve signalen
    - Ondertiteling of VGT-simultaanvertaling bij auditieve informatie-overdracht
-

Conclusie

- Vlaanderen past inclusie nog niet als volwaardig onderwijssysteem toe:
    - Juridisch kader ontbreekt
    - Middelen ontbreken
  - Organisaties voor personen met een handicap en onderwijsvoorzieningen zijn vragende partij
  - VN-verdragen geven voldoende richting aan
  - Oproep: maak snel werk van een Vlaams gelijke kansendecreet met focus op onderwijs aan kinderen met een handicap
-